

Jelle de Vries z'n ONS

1 januari 2001

Auteur: Ineke van de Craats

Volume: 32

Nummer: 2

Pagina's: 60-63

Documenten

- moer_jrg32_012.pdf

recensie met liedjes die hij zelf schreef en zong pas toen hij voor zijn programma's ook dialogen ging schrijven raakte hij geboeid door het verschil tussen gesproken en geschreven taal zelf zegt hij ineke van de craats daarover mijn oren gingen steeds wijder open voor de spreektaal en die noteerde ik zo jelle de vries z'n ons zorgvuldig mogelijk in mijn draaiboeken het is echter geen werk van een amateur geworden wel van een liefhebber met zijn mo diploma jelle de vries onze nederlandse spreektaal den engels had jelle de vries de taalkundige haag sdu uitgeverij 2001 isbn 90 12 0903 8 5 achtergrond die hem in staat stelde op zijn eigen 563 blz f 69 90 originele manier zijn scherpzinnige observaties te noteren hij heeft zijn boek helaas niet zelf in handen kunnen nemen een paar weken nadat toen ik in de eerste of tweede klas van de hij de laatste kopij had ingeleverd overleed hij middelbare school zat vroeg de leraar nederlands me een keer het werkwoord zich schrijftaal en spreektaal schamen te vervoegen ik had gezegd of geschreven dat iemand z'n eigen schaamde en voor wie het nog niet weet spreektaal is de taal daar werd hij wit van rond de neus ik hoorde en de schrijftaal is een afgeleide daarvan die is onmiddellijk mijn moeders stem die zei kind uitgegroeid tot welhaast een andere taal in onze ga jij je eigen schamen en antwoordde dus prille jeugd ontwikkelt zich onze taal als een keurig ik schaam me eigen jij schaamt je eigen levend organisme met eigen regels die taal enz nu gebeurde het gelukkig in een ontrekt zich zo manifest aan onze bewust zogenaamd daltonuur en de schande van dat in uitgeoefende invloed dat we er wijs aan doen een volle klas te zeggen bleef me bespaard gewoon maar te luisteren je moers taal leer je lange tijd heb ik niet meer op mijn eigen met je oren niet uit een boekje eigenlijk interne grammatica durven vertrouwen steeds worden we op de basisschool op het verkeerde was er de regelneef in mijn hoofd die me been gezet omdat we daar gemakkelijk de behoedde voor deze vreselijke fouten en ik doe indruk krijgen dat correct nederlands gelijk het al tientallen jaren automatisch goed staat met correct geschreven nederlands dat de en nu is er de ons de tegenhanger van de regels van de grammatica eerbiedigt gelukkig ans de geschreven grammatica van de trekt een normale standaardtaalspreker zich daar gesproken taal van jelle de vries op pagina 136 weinig van aan de spreektaal is autonoom en las ik dat dergelijke vervoegingen van een heeft eigen regels zonder trouwens de wederkerend werkwoord een volkstalig

karakter grammaticale regels van het nederlands te hebben en zelfs wordt als voorbeeld gegeven schenden bastaardtaal is een ongelukkig ze moest d r eigen schamen gelukkig uitgevallen kruising tussen spreektaal en oorspronkelijk kende het nederlands als schrijftaal in bastaardtaal zegt men niet dat ie z n wederkerende enkelvoudsvormen m d r en r best doet maar dat hij zijn best doet de standaardtaal heeft ze in de ban gedaan maar in de volkstaal leven ze nog volop hij staat m te de inhou d scheren hij zit altijd met de fles naast m de ons bestaat uit de delen uitspraak onze nederlandse spreektaal van jelle de vries is minigrammatica van lidwoord tot tussen een degelijk werk van een volhardend man die werpsel het werkwoord bouwstenen van de met grote overgave en plezier de laatste twaalf zin en zinnen en hun samenspel het deel over jaar van leven heeft gegeven aan het beschrijven uitspraak gaat in op de verschillen tussen wat je van onze gesproken taal 5 63 bladzijden lang en hoort en wat je schrijft de minigrammatica een kilo en 3 20 gram zwaar jelle de vries is geeft een inleiding in de bouw van woorden en jarenlang op radio en televisie te horen geweest woordgroepen en geeft de vijf basisstructure n 200i 2 m oer 60 van de zin in de volgende delen worden de niet kopschuw van gesproken nederlands onderdelen van de minigrammatica uitvoerig in het hoofdstuk van sommige tot ettelijke uitgewerkt te uitvoerig zelfs om ze gewoon als maakt de vries ons er op attent dat een een boek achter elkaar te lezen maar als je een onbepaald voornaamwoord als sommige ook kan goede dosering toepast valt er veel te genieten verwijzen bijvoorbeeld in sommigen vond ik heel in de hoofdstukken van alle zes delen van de boeiend maar dat de spreektaal preferiert d r zijn eerste drie delen vil ik enkele voorbeelden erbij die vond ik heel boeiend in het hoofdstuk bespreken omdat ik die delen het nuttigst vind over betrekkelijke voornaamwoorden komt de voor docenten n ederlands als tweede taal auteur terug op de structuur van dergelijke constructies en de rol van die in d r zijn erbij die uitspraak ik heel boeiend vond is die duidelijk een betrekkelijk voornaamwoord in een bijzin het deel met de titel uitspraak geeft een goed volgens de vries kunnen we in de spreektaal de beeld van hoe het gesteld is niet de uitspraak van structuur van de bijzin veranderen in het nederlands zonder dat er fonetisch schrift basisstructuur r of 2 respectievelijk zonder of aan te pas komt de vries geeft voorbeelden van met inversie terwijl de afhankelijkheid van de klinkerslijtage manderijn nlenister van klank bijzin ten opzichte van het antecedent verandering door assimilatie ach vader klinkt als gehandhaafd blijft bijvoorbeeld in het eerste acli farler toch zeg ik klinkt als toch seg k en zinnetje d r zijn erbij die vond ik heel boeiend langzaam klinkt als langzaam wie nadrukkelijk waarin inversie optreedt de vries gaat er echter de z aanhoudt in het laatste woord stelt zich aan aan voorbij dat deze spreektaalzin een heel of spreekt bastaardtaal dat hoor je geregeld op andere intonatie heeft en naar mijn mening de radio wanneer een nieuwslezer vuig niet helemaal geen bijzin is het is een zin van het uitsprekt als fi1ftig dat we tussenklanken type warme melk dat lust ik niet waarin een meestal uitspreken waar ze niet staan element voorop geplaatst wordt en min of meer geschreven is algemeen bekend in spreektaal is los van de zin gedислоceerd komt te staan dat een sjwa een stomme e tussen r 1 enerzijds en heeft in zulke zinnen de dubbele functie van f s k m n en p anderzijds regel bijvoorbeeld wijzen en verwi-

zijn en wordt door de vries erref erf twalef twaalf erreg erg arremsre elders een steunpronomen genoemd maar ik armste en dorrep dorp klankuitval van de n is ben het met hem eens dat dit vlekkeloze normaal in volges volgens en jonges jongens standaardtaal is in de volgende zinnen is klankuitval en assimilatie toegepast hoest met de jonges zep t r verrassing n geen zin in wa moek t r mee de vries heeft een paar verrassingen voor de van lidwoord tot tu ss enwerps el lezer in petto een vierde lidwoord en zes woordgeslachten het vierde lidwoord dat zich geordend naar woordsoort laat de auteur zien in de spreektaal aan het ontwikkelen is is beide wat we als nederlanders voor capriolen uithalen het gebruik van beide zonder de wordt met onze taal hij is er zelf verbaasd van zo tegenwoordig steeds meer gebruikt als een denk je misschien dat een alleen een telwoord of neutrale bepaling van een substantief in een lidwoord kan zijn maar we kunnen ook een tweevoud beide teams delen de punten dat is een beklemtoond een je maken huur d r dan een je of interessante observatie maar het onderscheiden het enkelvoudige lidwoord combineren met een van zes woordgeslachten spreekt me meer aan meervoud in uitroepen als d r waren toch n omdat het verderstreckende gevolgen heeft mensen op t strand en wat ti mensen waren daar h oofdstuk 20 begint met te stellen dat in onze zo n zinnetje zullen we niet gauw opschrijven moderne standaardspreektaal voorwerpsnamen maar het is ongetwijfeld nederlands syntactici stofnamen begripsnamen en collectiva nooit hebben zich zelfs al enige jaren beziggehouden vrouwelijk zijn dus niet o nze taal wat is ze met wat precies de representatie is van ti mensen mooi maar gewoon was is tie mooi en ook zeg en van het verwante wat n mensen die zijn dus meiden wie z n bh is dit een schrijftaalrege l 200i 2 moer 61 wil ons met vrouwelijke voornaamwoorden geen idee van dat de spreektaal voldoet aan laten verwijzen naar dit soort substantieven prachtige grammaticale regels en een ont maar we moeten vaak in een woordenboek wikkeling doormaakt die vroeg of laat kijken om te weten wat het grammaticaal doordringt tot de schrijftaal de schrijftaal staat geslacht van een woord is omdat het voor hen vaak op een voetstuk dat bestaat uit grammaticaal geslacht in ons hedendaagse spelling ontleding en soms zelfs uit fatsoen dat nederlands op geen enkel ander punt meer een weet ik uit mijn ervaring met het initieren van rol speelt maar wel bijvoorbeeld in het frans en taalbeleid op scholen zulke docenten zien het duits maken we ons het geslacht niet ontwikkelen van gesproken nederlands ook niet voldoende eigen tijdens het taal als hun taak ik vrees dat zij niet eens hoofdstuk verwervingsproces dat we als kind doormaken 3 over roodlichtregels en ander ongerief dat ligt anders wanneer we naar vrouwelijke kunnen doorkomen wezens verwijzen dat kost ons geen moeite voor andere docenten geeft dit boek inspiratie maar wel als het om zogenaamd ongeslachtelijke voor het onderdeel taalbeschouwing het geeft woorden gaat de woorden en het woorden die mooie voorbeelden om je leerlingen te laten een zaak aanduiden schoolmeesters in ieder zien wat registers zijn wat kun je waar wel of geval de regelneven onder hen dwingen ons niet zeggen waarin verschilt spreektaal van een regel te handhaven die we niet meer schrijftaal zit dat alleen in de uitspraak de voldoende beheersen omdat we het uitgebreide delen over woordsoorten en grammaticaal geslacht van zaaknamen niet of zinsbouw laten zien dat dat in ieder

geval een niet vlot weten dat leidt tot een besmettelijke misvatting is misschien overtuigt de indeling in ongeneeslijke geslachtsziekte die zich uit in zes woordgeslachten deze docenten wel zo zeer zinnen als het bestuur neemt haar taak serieus als dat ze op dit punt anders gaan optreden tegen we wel met een vrouwelijk voorwoord vermeende fouten van hun leerlingen naar een zaakwoord verwijzen leidt dat eer tot onbegrip dan tot helderheid zoals in het wat he e ft de nt2 docent d r aan volgende voorbeeld met de relatie tussen loes en theo gaat t mis denk ik ze heeft kennelijk haar voor de nt2 docent behoort het onderwijs in beste tijd gehad wie loes in spreektaal zeg je het verstaan van gesproken taal tot de kerntaken gewoon die heeft z n beste tijd gehad en dat is van zijn leeropdracht door hem verwijzing ondubbelzinnig op grond van hun naar gemeenslachtig substantief zal de inhoud verwijzingskenmerken stelt de vries daarom een van het boek dus dagelijks in praktijk gebracht indeling in zes woordgeslachten voor moeten worden voordat dat zover is moet er r mannelijke de woorden en het woorden nog wel iets veranderen in de nt2 praktijk het die een mannelijk wezen aanduiden het is overigens niet alleen een taak van nt2 kater je docenten om daaraan te werken schrijvers van 2 vrouwelijke de woorden en het woorden nt2 methoden makers van multi mediaal die een vrouwelijk wezen aanduiden liet luistermateriaal opleiders nascholers toetsen teefje makers allen moeten zich bewust zijn van de 3 gemeenslachtige de en het woorden die discrepantie tussen geschreven en gesproken een wezen aanduiden dat zowel mannelijk nederlands en hun les en toetsmateriaal daarop als vrouwelijk kan zijn de dokter aanpassen het is vooral voor een volwassen 4 ongeslachtelijke de en het woorden die nt2 leerder die minder ontvankelijk is dan een een zaak aanduiden de taal kind voor kleine onbeklemtoonde functionele 5 meervoudige woorden de jongens elementen zoals zwakke pronomina z n ie m 6 collectiva het gezin de groep een enorme opgave echte spreektaal met z n vele reducties en assimilaties te verstaan wat he eft e e n leraar nederlands d r aan lesmateriaal dat aandacht besteedt aan deze discrepantie en een geleidelijke opbouw tot voor veel docenten de regelneven is dit een stand brengt is een eerste vereiste een op de boek dat gelezen moet worden zij hebben er juiste wijze geschoolde nt2 docent die bewus t 2001 2 moer 62 en doelgericht de cursist leert omgaan niet deze adressen auteurs kloof is even belangrijk als goed lesmateriaal mmm het verstaan en verwerken van spreektaal is voor de cursist absoluut noodzakelijk om zelfstandig meer taal uit het omgevingsaanbod ineke van de craats op te kunnen pikken en zelf zijn nederlands toegepaste taalwetenschap ku nijmegen verder te ontwikkelen en uiteraard ook om zelf postbus 9103 uiteindelijk een zo natuurlijk mogelijke 6500 hd nijmegen uitspraak te bereiken het boek van jelle de vries kan de aanzet zijn henk van faassen tot die gewenste verbetering de hoofdstukken stichting taalvorming en taaldrukken over uitspraak zouden verplichte stof in de lauriergracht 101 g nt2 opleidingen moeten worden daar kan 1016 rj amsterda m een selectie uit andere hoofdstukken aan toegevoegd worden de vijf basispatronen van ad van der logt de zin zouden daarbij moeten horen en ook het groenoord 11 4 verwijzen naar substantieven 2401 ah alphen aan den rij n myra nijhof marconistraat 18 2562 jd den haag 200 1 2 moer 63